

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și al Institutului European din România” (www.ier.ro). Permișiunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and the European Institute of Romania (www.ier.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

Secția a patra
CAUZA MANUSHAQE PUTO ȘI ALȚII ÎMPOTRIVA ALBANIEI
(Cererile nr. 604/07, 43628/07, 46684/07 și 34770/09)
Hotărâre
Strasbourg

Hotărârea devine definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din Convenție. Aceasta poate suferi modificări de formă.

În cauza Manushaqe Puto și alții împotriva Albaniei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a patra), reunită într-o cameră compusă din: Lech Garlicki, *Președinte*, David Thór Björgvinsson, Päivi Hirvelä, George Nicolaou, Ledi Bianku, Zdravka Kalaydjieva, Nebojša Vučinić, *judcători*, și Lawrence Early, *grefier de secție*,

după ce a deliberat în camera de consiliu, la 10 iulie 2012,
pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

Procedura

1. La originea cauzei se află opt cereri (nr. 604/07, 43628/07, 34770/09) îndreptate împotriva Republicii Albania, prin care douăzeci de resortisanți ai acestui stat, M. Puto, S. Puto, K. Puto, S. Puto și A. Puto (nr. 604/07), B. Dani, F. Dani, Fi. Dani, B. Dani, Gj. Dani, V. Dani, A. Dani și Ad. Dani, (nr. 43628/07), N. Ahmatas, M. Kreka, T. Kadiu, D. Kadiu, R. Kadiu și I. Kadiu (nr. 46684/07) și Sh. Muka (nr. 34770/09) au sesizat Curtea la 16 noiembrie 2006, 4 octombrie 2007, 9 octombrie 2007 și, respectiv, 18 iunie 2009, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

2. Reclamanții au fost reprezentați de Messrs. S. Puto și A. Tartari, avocați în Tirana. Guvernul Republicii Albania (Guvernul pârât) a fost reprezentat de agenții guvernamentale de la vremea respectivă, doamna S. Mëneri, doamna E. Hajro și, ulterior, de doamna L. Mandia de la Oficiul Avocatului Statului.

3. Reclamanții au pretins că au fost încălcate art. 6 § 1 și 13 din Convenție și art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție, ca urmare a nepunerii în executare a deciziilor administrative definitive prin care li s-au acordat despăgubiri în locul restituirii proprietăților acestora.

În fapt

I. Circumstanțele cauzei

A. Cererea nr. 604/07: Manushaqe Puto

4. Reclamanții s-au născut în 1925, 1925, 1929, 1958 și 1964. Aceștia locuiesc în Albania.

5. La 27 iulie 1995, Comisia din Vlora a recunoscut titlul de proprietate moștenit de reclamanți asupra unui teren cu o suprafață de 5 000 m². Aceasta a decis, de asemenea, ca reclamanții să fie despăgubiți în una din modalitățile prevăzute de lege.

6. Reclamanții au trimis comisiei mai multe plângeri, în 1995, 1996 și 2002, cu privire la chestiunea despăgubirii, dar nu au primit un răspuns oficial.

7. La 30 martie 2007, agenția a informat reclamanții că era în curs de a întocmi planurile de evaluare cadastrală a proprietății și de alocare a fondurilor corespunzătoare. Rezultatul urma să contribuie la stabilirea criteriilor pentru cererile de despăgubire.

8. La 6 octombrie 2008, directorul agenției a decis din oficiu să verifice legalitatea deciziei din 1995 a Comisiei din Vlora. Până în prezent, nu a fost adoptată nicio altă decizie și decizia comisiei din 1995 a rămas în continuare neexecutată.

B. Cererea nr. 43628/07: Dani

9. Reclamanții s-au născut în 1937, 1941, 1944, 1950, 1936, 1960, 1962 și 1968. Toți locuiesc în Albania.

10. La 31 octombrie 1994, Comisia din Lezhë a recunoscut titlul moștenit de reclamanți asupra unui teren cu suprafața de 3 434 m², din care au fost restituiți 713 m². Reclamanții urmau să fie despăgubiți pentru restul de 2 721 m² în una din modalitățile prevăzute de lege.

11. La o dată neprecizată, reclamanții au contestat decizia comisiei în instanță, susținând că ar trebui să li se restituie o suprafață mai mare.

12. La 10 decembrie 1996, Tribunalul Lezhë a decis că reclamanților ar trebui să li se restituie, în plus, un teren cu o suprafață de 1 187 m². În consecință, reclamanților li s-a restituit un teren cu o suprafață totală de 1 900 m².

13. Totuși, până în prezent nu li s-au acordat despăgubiri în ceea ce privește restul proprietății (1 534 m²).

C. Cererea nr. 46684/07: Ahmatas și alții

14. Reclamanții s-au născut în 1928, 1932, 1948, 1949, 1953 și 1957. Toți locuiesc în Albania.

15. La 19 ianuarie 1996, comisia din Korçë a recunoscut titlul de proprietate moștenit de reclamanți asupra unui teren cu o suprafață de 4.000 m². Aceasta a decis ca reclamanții să fie despăgubiți în una din modalitățile prevăzute de lege, având în vedere că terenul era ocupat. Până în prezent, reclamanților nu li s-a acordat nicio despăgubire.

16. La 15 ianuarie 1999, comisia din Korçë a recunoscut titlul moștenit de reclamanți asupra unui teren agricol cu o suprafață de 59 546 m². Aceasta a decis ca reclamanții să fie despăgubiți cu obligațiuni de stat în valoare de 1 018 236 leke albanezi („ALL”). Până în prezent, reclamanților nu li s-au acordat nici obligațiuni de stat și nici o altă formă de despăgubire.

17. Guvernul a susținut că, în 2009, reclamanții au solicitat și au primit despăgubiri în valoare de 2 000 000 ALL pentru 200 m² de la Fondul pentru despăgubiri financiare („FDF”). Nu a fost prezentat niciun document justificativ.

D. Cererea nr. 34770/09: Muka

18. Reclamantul s-a născut în 1926 și locuiește în Albania.

19. La 7 iunie 1995, comisia din Tirana a recunoscut titlul moștenit de reclamant asupra a două terenuri cu o suprafață de 63 m² și, respectiv, 597 m². De asemenea, aceasta a decis ca, având în vedere că terenurile erau ocupate, reclamantul să fie despăgubit în una din modalitățile prevăzute de lege. Comisia a recunoscut dreptul reclamantului la primul refuz în ceea ce privește două clădiri situate pe teren.

20. La 16 august 1995, comisia a recunoscut titlul moștenit de reclamant asupra unui alt teren cu suprafața de 800 m², din care au fost restituiți 178 m². Aceasta a decis ca, având în vedere că terenul de 622 m² era ocupat, reclamantul să fie despăgubit în una din modalitățile prevăzute de lege.

21. La o dată neprecizată, reclamantul a depus la agenție o cerere de despăgubire cu privire la decizia comisiei din 7 iunie 1995.

22. La 23 februarie 2009, agenția a respins cererea de despăgubire, pe motiv că reclamantul beneficiase deja de restituirea unui teren cu suprafața de 178. Nu a fost formulată nicio plângere la Tribunalul Tirana în termenul legal de 30 de zile.

II. Dreptul și practica interne relevante

A. Constituția

23. Dispozițiile relevante din Constituția Albaniei au fost descrise, între altele, în hotărârea *Qufaj Co. Sh.p.k. împotriva Albaniei*, nr. 54268/00, pct. 21, 18 noiembrie 2004.

B. Legislația privind proprietatea

1. Legea din 1993 privind proprietatea, modificată

24. Prima lege privind restituirea proprietății și acordarea de despăgubiri a fost aprobată în 1993 (Legea nr. 7698 din 15 aprilie 1993 – „legea din 1993 privind proprietatea”, modificată). Legea din 1993 privind proprietatea a fost descrisă detaliat în hotărârile *Gjonbocari și alții împotriva Albaniei*, nr. 10508/02, pct. 36-43, 23 octombrie 2007, *Driza împotriva Albaniei*, nr. 33771/02, pct. 36-43, 13 noiembrie 2007, *Ramadhi și alții împotriva Albaniei*, nr. 38222/02, pct. 23-30, 13 noiembrie 2007. Legea din 1993 privind proprietatea a fost abrogată prin legea din 1994 privind proprietatea.

2. Legea din 2004 privind proprietatea, modificată

25. Legea din 2004 privind proprietatea avea ca scop restituirea imobilelor urbane care fuseseră expropriate, naționalizate sau confiscate anterior datei de 29 noiembrie 1944. În cazul imposibilității de restituire a proprietății inițiale, acesta prevedea acordarea de despăgubiri (secțiunile 1, 2, 3 și 5).

26. În temeiul art. 13, despăgubirile trebuiau stabilite în funcție de valoarea de piață a proprietății. Legea din 2004 privind proprietatea, astfel cum a fost modificată, prevedea șase forme de despăgubire. (a) proprietate de același tip; (b) proprietate publică situată în zone turistice; (c) proprietate de orice fel; (d) acțiuni la companii deținute de stat; (e) valoarea unei proprietăți deținute de stat în curs de privatizare și (f) o sumă de bani corespunzătoare valorii atribuite proprietății la momentul deciziei (secțiunea 11, modificată).

27. Legea din 2004 privind proprietatea a instituit comisii locale, ale căror decizii erau susceptibile de plângere la Comitetul de stat pentru restituirea proprietăților și despăgubiri

(secțiunile 15-17). În 2006, aceste instituții au fost înlocuite cu Agenția pentru restituirea proprietăților și despăgubiri („agenția”) și birourile regionale ale acesteia. Deciziile birourilor regionale ale agenției puteau fi contestate în fața agenției centrale. Birourile regionale ale agenției au fost desființate ulterior. În prezent, agenția este singurul organ administrativ care are competența de a pronunța decizii privind cererile de restituire sau despăgubire.

28. Secțiunea 23 din legea din 2004 prevedea înființarea unui Fond pentru despăgubiri financiare, al cărui scop era să asigure despăgubiri financiare. De asemenea, aceasta recunoștea dreptul fostului proprietar de a primi dobândă moratorie pentru perioada cuprinsă între recunoașterea dreptului de proprietate și acordarea despăgubirilor financiare, calculată la rata medie anuală a dobânzii, practică de Banca Națională a Albaniei. Secțiunea 28, astfel cum a fost modificată, prevedea instituirea Fondului pentru despăgubiri în natură („FDN”).

29. Legea din 2004 privind proprietatea a fost modificată de cel puțin șapte ori în perioada 2004-2010, iar termenele au fost prelungite în mod repetat. Aceasta a fost descrisă mai detaliat în *Eltari împotriva Albaniei*, nr. 16530/06, pct. 27-45, 8 martie 2011 și în *Çaush Driza împotriva Albaniei*, nr. 10810/05, pct. 18-36, 15 martie 2011.

30. La prezenta hotărâre sunt anexate statistici privind restituirea proprietăților și procesul de despăgubire, astfel cum au fost furnizate de Guvern.

C. Jurisprudența relevantă referitoare la Legea privind proprietatea din 2004, astfel cum a fost modificată

31. În contextul controlului constituționalității legislației după intrarea acesteia în vigoare, Curții Constituționale i s-a solicitat, de mai multe ori, să se pronunțe dacă anumite dispoziții ale Legii din 2004 privind proprietatea erau compatibile cu Constituția.

32. În Deciziile nr. 27 din 26 mai 2010 și 43 din 6 octombrie 2011, Curtea Constituțională a abrogat o serie de prevederi ale Legii din 2004 privind proprietatea, astfel cum au fost modificate, considerând că sunt incompatibile cu Constituția, ceea ce l-a împuternicit directorul agenției centrale să reexamineze, să anuleze și să abroge *ex officio* deciziile comisiei. Având în vedere, între altele, hotărârile Curții în cauzele *Ramadhi și alții*, citată anterior, și *Hamzaraj împotriva Albaniei* [(nr. 1) (nr. 45264/04, 3 februarie 2009)], Curtea Constituțională a reafirmat că „deciziile comisiei puteau să le confere persoanelor particulare un nivel de așteptări legale egal cu cel creat în temeiul unei hotărâri judecătorești prin care sunt recunoscute drepturile de proprietate ale unei persoane particulare”. În consecință, aceste decizii, care nu erau acte administrative în sensul acestei noțiuni juridice, erau supuse direct unui control judecătoresc. În plus, având în vedere că astfel de decizii deveniseră „definitive și executorii”, nu puteau face obiectul controlului exercitat de directorul agenției, care „nu avea caracteristicile unui organism judiciar sau *cvasi-judiciar*”.

Natura deciziilor Curții Constituționale

33. Legea privind Curtea Constituțională (Legea nr. 8577 din 10 februarie 2000) prevede că deciziile sale sunt *erga omnes* și obligatorii (secțiunea 72 § 7). Deciziile intră în vigoare la data publicării lor în Jurnalul Oficial, cu excepția cazurilor în care se decide altfel (secțiunea 26). De regulă, deciziile Curții Constituționale, care abrogă un act ca urmare a constatării că este incompatibil cu Constituția sau acordurile internaționale, produce efecte de la data intrării lor în vigoare (secțiunea 76 § 1). Deciziile se aplică retrospectiv numai: (a) în ceea ce privește o sancțiune penală, chiar și în curs de executare, dacă are legătură directă cu punerea în aplicare a legii abrogate; (b) în privința cazurilor care sunt examinate de instanțele naționale, atâta vreme cât nu a fost pronunțată nicio decizie definitivă; și (c) în ceea ce privește consecințele care nu s-au produs încă ale legii abrogate.

D. Principalele norme de punere în aplicare a Legii din 2004 privind proprietatea, cu modificări

34. Ca urmare a adoptării Legii din 2004 privind proprietatea, cu modificări, Guvernul a adoptat o serie de norme de aplicare, prin intermediul unor Decizii ale Consiliului de Miniștri („DCM”), astfel cum sunt descrise mai jos.

1. DCM-uri privind acordarea de despăgubiri financiare

35. În perioada 2005-2011, autoritățile au emis 6 DCM-uri în ceea ce privește acordarea de despăgubiri financiare foștilor proprietari (a se vedea *Çaush Driza*, citată anterior, pct. 38-43). În 2005, au fost acordate despăgubiri financiare în ceea ce privește cererile de despăgubire care au rezultat în urma deciziilor comisiei din Tirana. În 2006, au fost acordate despăgubiri financiare în ceea ce privește cererile de despăgubire care au rezultat în urma deciziilor comisiilor din Tirana și Kavaja. În 2007, grupul de beneficiari a fost extins pentru a-i include pe foștii proprietari care erau în posesia unei decizii a comisiei, emisă în privința orașelor pentru care fusese aprobat și emis un plan de evaluare cadastrală. În 2008, 2009 și 2011, toți foștii proprietari care aveau dreptul la despăgubiri, ca urmare a unei decizii a comisiei sau a agenției regionale, erau eligibili pentru a depune o cerere de despăgubire financiară. Se pare că nicio decizie nu a fost adoptată în 2010.

36. Conform DCM-urilor adoptate în perioada 2005-2009, un petent, al cărui drept la despăgubiri a fost recunoscut în privința întregii proprietăți, trebuia să depună o cerere standard pentru despăgubiri financiare la agenția centrală din Tirana, furnizând, între altele, decizia comisiei/agenției regionale prin care era recunoscut dreptul acestuia la despăgubiri. DCM-ul din 2009 prevedea, de asemenea, că un fost proprietar avea dreptul la despăgubiri financiare, cu condiția ca acesta să nu fi beneficiat de: a) despăgubiri acordate anterior; b) restituirea parțială a proprietății; c) dreptul la primul refuz; d) punerea în aplicare a Legii privind distribuirea terenurilor (Legea nr. 7501 din 19 iulie 1991). DCM-ul din 2011 preciza că un petent, deținător al unei decizii definitive și executorii, în privința căreia nu au fost acordate niciodată despăgubiri, avea dreptul să beneficieze de acordarea unei despăgubiri.

37. Cererile erau examinate în ordine cronologică, pe baza datei și numărului deciziei comisiei/agenției regionale. Valoarea despăgubirii financiare, care trebuia să fie calculată pe baza planurilor de evaluare cadastrală, era limitată la maxim 200 m², în perioada cuprinsă între 2005 și 2009. DCM-ul din 2011 stabilea un sistem cuprinzând mai multe categorii, conform căruia valoarea despăgubirii trebuia să fie după cum urmează: (a) echivalentul a 200 m² pentru proprietățile cu o suprafață de până la 1 500 m²; (b) echivalentul a 300 m² pentru proprietățile cu o suprafață cuprinsă între 1 500 și 3 000 m²; (c) echivalentul a 400 m² pentru proprietățile cu o suprafață cuprinsă între 3 000 și 5 000 m²; (d) echivalentul a 500 m² pentru proprietățile cu o suprafață cuprinsă între 5 000 și 10 000 m²; (e) echivalentul a 600 m² pentru proprietățile cu o suprafață de peste 10 000 m².

38. Depunerea unei cereri implica achitarea unei taxe de procesare. Petenții cărora nu li s-a admis cererea de despăgubire financiară într-un an precedent trebuiau să depună din nou cererea în anul (anii) următor (următori), după achitarea taxei de procesare. DCM-ul din 2011 a scutit petenții de reachitarea taxei de procesare în eventualitatea redeunerii cererii lor de despăgubire.

2. DCM-uri privind planurile de evaluare cadastrală

39. În perioada 2007-2008, Guvernul a aprobat și emis planuri de evaluare cadastrală, care includeau prețul de referință pe metru pătrat pe întreg teritoriul țării (a se vedea *Çaush Driza*, citată anterior, pct. 44-45). Pe baza acestor planuri se calculează valoarea proprietăților expropriate și, ulterior, cuantumul despăgubirii financiare care trebuie acordată (a se compara cu pct. 26 de mai sus).

3. DCM-uri privind despăgubirile în natură acordate foștilor proprietari

40. Legea din 2004 privind proprietatea, astfel cum a fost modificată, prevedea înființarea FDN (a se vedea supra, pct. 28). În perioada 2007-2008, Guvernul a adoptat o serie de DCM-uri privind procedurile de alocare a proprietăților care intră sub incidența FDN (a se vedea *Çaush Driza*, citată anterior, pct. 46-52).

E. Plan de Acțiune

41. În Decizia nr. 350 din 29 aprilie 2011, Consiliul de Miniștri a aprobat un Plan de Acțiune pentru abordarea problemelor identificate de această Curte în hotărârile *Driza* și *Ramadhi și alții*. Planul de Acțiune explică neexecutarea deciziilor definitive astfel:

„... problemele existente în prezent sunt legate de lipsa de coordonare inter-instituțională în ceea ce privește schimbul de informații și inter-operabilitatea arhivelor instituțiilor în cauză [...]. Legislația privind proprietatea este fragmentată și este necesar să fie consolidată și simplificată, astfel încât să fie prevăzute proceduri de despăgubire simple și transparente. Procesul la scară națională al primei înregistrări a proprietăților imobiliare nu s-a încheiat încă. Nu există un plan cadastral unificat la nivel național. Agenția nu are o bază de date unificată a deciziilor [...]. Procesul de legalizare și identificarea proprietăților care vor fi incluse în Fondul pentru despăgubiri în natură nu s-au încheiat încă.

... având în vedere așteptările legitime pe care proprietarii le-au avut atâția ani, [Guvernul] își exprimă intenția de a oferi despăgubiri în procent de 100%.”

42. Planul de Acțiune descria două scheme de despăgubire.

1. Schema tranzitorie de despăgubire

43. Schema tranzitorie de despăgubire (*skema kalimtare*) urma să se aplice în anul 2011 (pentru mai multe detalii, a se vedea supra, pct. 37).

2. Schema definitivă de despăgubire

44. Schema definitivă de despăgubire (*skema definitive*) va deveni operațională în 2013, odată cu estimarea veniturilor din bugetul consolidat. Schema definitivă se va baza pe date cartografice și juridice digitale, astfel cum sunt furnizate de Agenția pentru realizarea planurilor cadastrale standard. Un petent posesor al unei decizii definitive și executorii va avea obligația să depună un formular de cerere pentru a solicita o despăgubire. Formularele de cerere depuse se vor înregistra într-o bază de date electronică în ordine cronologică, în funcție de data deciziei comisiei/agenției. În cazul în care un petent deține mai multe decizii definitive și executorii, acestea vor fi ordonate cronologic. Cuantumul despăgubirii va fi plătit integral sau în rate.

45. Autoritățile vor avea putere discreționară în ceea ce privește tipul de despăgubire care va fi acordată. Petenții nu vor avea dreptul de a alege un tip de despăgubire în defavoarea altuia. Dacă un petent refuză tipul de despăgubire acordat, acesta își va pierde dreptul la despăgubire în ceea ce privește rata în cauză. Despăgubirea va fi efectuată automat de autorități. Despăgubirile în natură vor avea prioritate față de despăgubirile financiare. Până la alocarea totală a proprietăților către FDN, care se va încheia până în 2018, despăgubirile în natură vor fi distribuite pe măsură ce devin disponibile.

46. În cadrul Ministerului Justiției se va înființa o nouă direcție care va coordona diferite organe ale statului.

47. Planul de Acțiune nu prevedea termenele de punere în aplicare a acestuia.

F. Legea privind Fondul special pentru despăgubiri

48. La 25 februarie 2010, Parlamentul a adoptat Legea privind Fondul special pentru despăgubiri (legea nr. 10239), care este un fond special în sensul legii bugetului. Există două

categorii de beneficiari ai Fondului special pentru despăgubiri: (1) foști proprietari al căror drept la despăgubire a fost recunoscut în temeiul Legii din 1993/1994 privind proprietatea și (2) foști proprietari al căror drept la despăgubire a fost recunoscut în baza Legii privind legalizarea (a se vedea infra, secțiunea „Legea privind legalizarea”).

49. Venitul Fondului special pentru despăgubiri va consta în: (a) alocații anuale de la bugetul statului în conformitate cu Legea din 2004 privind proprietatea, astfel cum a fost modificat; (b) profituri provenite din vânzarea la licitație a unor proprietăți ale statului în privința cărora nu a fost adoptată nicio decizie privind restituirea sau despăgubirea; (c) venituri generate în cursul procesului de legalizare a construcțiilor neautorizate (a se vedea infra, pct. 51); (d) venituri generate ca rezultat al punerii în aplicare a altor legi și decizii locale și (e) donații.

50. Fondul special pentru despăgubiri va fi administrat de agenție.

G. Legea privind legalizarea (Legea nr. 9482 din 3 martie 2006 privind legalizarea, amenajarea urbană și integrarea clădirilor neautorizate, astfel cum a fost modificată prin Legea nr. 9786 din 19 iulie 200, Legea nr. 9895 din 9 iunie 2008, Legea nr. 10099 din 19 martie 2009 și Legea nr. 10169 din 22 octombrie 2009)

51. La 3 martie 2006, Parlamentul a adoptat Legea privind legalizarea pentru a reglementa construcțiile ilegale și extensiile care fuseseră construite pe terenurile publice și private în anii ‘90 și la începutul anilor 2000, ca urmare a mișcărilor demografice interne rapide și profunde. Legea prevedea transferul de proprietate asupra terenului pe care au fost construite clădiri neautorizate, de la proprietarul inițial al terenului, prin intermediul statului, la proprietarul clădirii neautorizate, prin plata unui preț de vânzare (secțiunile 19-21) în numerar sau prin vouchere de privatizare (secțiunea 17/1). Proprietarul oficial al terenului va primi o despăgubire integrală în ceea ce privește terenul expropriat în conformitate cu Legea din 2004 privind proprietatea. Câștigurile obținute prin procesul de legalizare vor fi transferate la Fondul pentru despăgubiri financiare, astfel cum se prevede în Legea din 2004 privind proprietatea (secțiunea 32, cu modificări).

52. La prezenta hotărâre sunt anexate statistici privind procesul de legalizare, astfel cum au fost furnizate de Guvern.

III. Documentele Consiliului Europei

53. În cea mai recentă decizie din 6 iunie 2012 privind supravegherea executării hotărârilor prezentei Curți, în cadrul celei de-a 1144-a reuniuni, Comitetul de Miniștri, între altele „a luat act de elaborarea de către autoritățile albaneze a [unui] proiect de strategie globală privind dreptul de proprietate”. De asemenea, a insistat asupra faptului că autoritățile albaneze ar trebui să facă progrese concrete astfel încât „să întocmească o listă a deciziilor definitive, să finalizeze planul cadastral, să calculeze costurile executării deciziilor, cu scopul de a putea stabili resursele de care este nevoie, să adopte mecanismul definitiv de executare și să execute deciziile în litigiu.”

În drept

I. Conexarea cererilor

54. Având în vedere că cele patru cereri ridică aceeași problemă, Curtea decide conexarea acestora în temeiul art. 42 § 1 din Regulamentul Curții.

II. Admisibilitatea capetelor de cerere

55. Reclamanții au pretins că au fost încălcate art. 6 § 1 și art. 13 din Convenție și art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție, ca urmare a neexecutării deciziilor administrative definitive prin care li s-au acordat despăgubiri în locul restituirii proprietăților acestora.

Partea relevantă a art. 6 § 1 din Convenție este redactată după cum urmează:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil [...] a cauzei sale, de către o instanță [...], care va hotărî [...] asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil [...]”

Art. 13 din Convenție este redactat după cum urmează:

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta Convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.”

Art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție este redactat după cum urmează:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.”

A. Cu privire la cererea nr. 604/07: Manushaqe Puto

56. La 6 octombrie 2010, Guvernul a solicitat Curții să suspende examinarea acestei cereri, având în vedere procedura de control care fusese instituită din oficiu de directorul agenției centrale.

57. Reclamanții au susținut că exercitarea de către directorul agenției centrale a competenței de a controla din oficiu deciziile comisiei fusese abrogată de Curtea Constituțională. Aceștia au solicitat Curții să continue examinarea cererii lor. Pe de altă parte, aceștia s-au plâns de o încălcare a securității juridice, în temeiul art. 6 § 1 din Convenție.

58. Curtea ia act de faptul că, la 6 octombrie 2008, în conformitate cu prevederile Legii din 2004 privind proprietatea, astfel cum a fost modificată, directorul agenției centrale a decis din oficiu să controleze decizia comisiei din 27 iulie 1995 în favoarea reclamanților. De asemenea, aceasta ia act de faptul că, la 26 mai 2010 și, respectiv, 6 octombrie 2011, Curtea Constituțională a abrogat dispozițiile respective, fiind incompatibile cu Constituția (a se vedea supra, pct. 32). Având în vedere neconstituționalitatea dispozițiilor respective și natura juridică a deciziilor Curții Constituționale (a se vedea supra, pct. 33), Curtea consideră că procedura de control a rămas fără temei legal în ceea ce privește dreptul intern. În aceste circumstanțe, nu este de competența Curții să conteste finalitatea deciziei comisiei din 27 iulie 1995, care nu a fost anulată niciodată de autorități. Prin urmare, Curtea respinge obiecția Guvernului.

B. Cu privire la celelalte cereri

59. Guvernul a susținut că reclamanții nu s-au prevalat de căile de atac introduse în perioada 2005-2011.

60. Reclamanții au susținut că aceste căi de atac nu erau efective.

61. Curtea consideră că problema existenței unor căi de atac efective în ceea ce privește neexecutarea deciziilor administrative definitive și, în special, a căilor de atac puse la dispoziție de Legea din 2004 privind proprietatea (introduse după adoptarea hotărârilor Curții

în cauzele *Driza și Ramadhi și alții*, citată anterior) ar trebui să fie unită și examinată cu fondul capătului de cerere întemeiat de reclamanți pe art. 13 (a se vedea infra, pct. 63-84). În această privință, Curtea consideră că, întrucât capătul de cerere întemeiat de reclamanți pe art. 6 § 1 din Convenție este „admisibil”, art. 13 este așadar aplicabil (a se vedea, între altele, *Eltari*, citată anterior, pct. 80).

62. Curtea constată că aceste capete de cerere ale reclamanților nu sunt în mod vădit nefondate în sensul art. 35 § 3 lit. a) din Convenție. Având în vedere că nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate, aceste capete de cerere trebuie declarate așadar admisibile.

III Cu privire la pretinsa încălcare a art. 13 din Convenție

A. Argumentele părților

1. Reclamanții

63. Reclamanții au susținut că nu au fost adoptate măsuri efective pentru a garanta executarea deciziilor prin care li s-au acordat despăgubiri. Procedura agenției de acordare a despăgubirilor financiare a fost excesiv de lungă și incertă. Selecția beneficiarilor s-a făcut aleatoriu, prin tragere la sorți, și despăgubirea nu putea depăși valoarea unui teren cu o suprafață de 200 m². În plus, planurile de evaluare cadastrală nu reflectau valoarea de piață. Calculul despăgubirilor nu era transparent și nu se prevedeau dobânzi moratorii în cazul unor întârzieri în efectuarea plății.

64. În ceea ce privește despăgubirea sub formă de obligațiuni de stat, astfel cum a dispus comisia în cererea nr. 46687/07 (*Ahmatas și alții*), reclamanții au susținut că, în fapt, Guvernul nu emisese niciodată obligațiuni de stat cu scopul de acordare a despăgubirilor. De asemenea, deși această formă de despăgubire era prevăzută în Legea din 1993 privind proprietatea, ea a fost omisă în actuala Lege din 2004 privind proprietatea.

65. În cele din urmă, reclamanții au afirmat că autoritățile nu au întreprins niciun demers pentru a furniza despăgubiri în natură. Promisiunile autorităților legate de acțiuni viitoare, inclusiv un proiect de strategie privind drepturile de proprietate, ar trebui să fie considerate abuzive și vor întârzia și mai mult procesul de restituire și despăgubire.

2. Guvernul

66. Guvernul a susținut că, anual, erau acordate despăgubiri financiare în funcție de o ierarhie stabilită la nivel național începând din 2007. Până în 2009, acordarea de despăgubiri financiare era limitată la valoarea unui teren de 200 m², pe baza planurilor de evaluare cadastrală. Foștii proprietari, cărora li se acordaseră alte forme de despăgubire, nu aveau dreptul de a primi despăgubiri financiare. Scopul unei astfel de scheme era de a trata în mod egal foștii proprietari care nu primiseră niciodată despăgubiri, fie sub forma restituirii parțiale a terenurilor acestora, fie sub forma altor tipuri de despăgubiri. Începând din 2010, schema de despăgubiri financiare se va baza pe o scară procentuală, ale cărei detalii vor fi stabilite de un grup de lucru care a fost înființat în acest scop.

67. Pe baza experienței anterioare, Guvernul a declarat că, în cazul admiterii unei cereri de despăgubire financiară, agenția plătea cuantumul despăgubirii în termen de 10-15 zile de la anunțarea rezultatelor. În ceea ce privește plata de dobânzi moratorii, Guvernul a susținut că astfel de dobânzi erau înglobate în planurile de evaluare cadastrală, care, de regulă, erau actualizate. Prețurile reflectau valoarea de piață actuală și erau de câteva ori mai mari decât prețul stabilit la momentul recunoașterii drepturilor de proprietate. În cazul respingerii unei

cereri de despăgubire financiară, petentul trebuia să depună o altă cerere anul următor, constând într-o cerere-tip și o declarație.

68. În ceea ce privește posibilitatea acordării unor despăgubiri în natură, Guvernul a susținut că nu a fost realizată niciodată o despăgubire în natură. Agenția lucra la stabilirea și verificarea proprietăților de stat care urmau să fie distribuite sub formă de despăgubiri în natură. În plus, foștii proprietari vor fi invitați să devină acționari la întreprinderi deținute de stat ca modalitate de a obține despăgubiri. Câștigurile generate din privatizarea companiilor deținute de stat vor fi folosite la acordarea de despăgubiri financiare foștilor proprietari. Guvernul a reiterat intenția sa de a acorda despăgubiri integrale foștilor proprietari.

B. Motivarea Curții

1. Principii generale

69. Curtea reamintește că art. 13 este expresia directă a obligației statelor, consacrată la art. 1 din Convenție, de a proteja drepturile omului în primul rând în cadrul propriului sistem juridic. Prin urmare, impune ca statele să pună la dispoziție o cale de atac internă care să vizeze fondul unei „plângeri admisibile” în conformitate cu Convenția și să ofere o soluție corespunzătoare [a se vedea *Kudla împotriva Poloniei* (MC), nr. 30210/96, pct. 152, CEDO 2000-XI].

70. Sfera de aplicare a obligațiilor pe care le au statele contractante în temeiul art. 13 variază în funcție de natura plângerii reclamantului; „efectivitatea” unei „căi de atac” în sensul art. 13 nu depinde de certitudinea unui rezultat favorabil reclamantului. În același timp, calea de atac impusă la art. 13 trebuie să fie „efectivă” în practică, dar și în drept, în sensul fie de a preveni încălcarea pretinsă ori continuarea acesteia, fie de a oferi o reparație adecvată pentru orice încălcare care a avut loc deja. Chiar dacă o singură reparație nu îndeplinește, de sine stătătoare, în totalitate cerințele art. 13, ansamblul reparațiilor prevăzute de dreptul intern poate face acest lucru [a se vedea *Kudla*, citată anterior, pct. 157-158, și *Wasserman împotriva Rusiei* (nr. 2), nr. 21071/05, pct. 45, 10 aprilie 2008)].

71. În cazurile referitoare la neexecutarea deciziilor finale, orice modalitate internă de a preveni o încălcare prin asigurarea executării la timp este, în principiu, foarte importantă. Totuși, în cazul în care o decizie definitivă este pronunțată în favoarea unei persoane particulare împotriva statului, aceasta nu ar trebui, în principiu, să fie obligată să introducă separat o acțiune în executare (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Metaxas împotriva Greciei*, nr. 8415/02, pct. 19, 27 mai 2004).

2. Aplicarea principiilor în prezenta cauză

72. Curtea ia notă de faptul că prezentele cereri privesc neexecutarea deciziilor comisiei prin care li s-au acordat reclamantilor despăgubiri în locul restituirii proprietății. Curtea a examinat, în primul rând, chestiunea efectivității executării unor asemenea decizii administrative în cauza *Ramadhi și alții* (citată anterior, pct. 45-53), în care a constatat o încălcare a art. 13, coroborat cu art. 6 § 1 din Convenție. În continuare, Curtea a constatat următoarele:

„50. Curtea ia act de faptul că niciuna din legile privind proprietatea și nicio altă dispoziție națională privind proprietatea nu reglementa executarea deciziilor comisiei. În special, legile privind proprietatea nu prevedeau niciun termen legal pentru introducerea unei plângeri împotriva acestor decizii în fața instanțelor naționale sau vreo cale de atac specifică pentru executarea acestora. În continuare, Curtea ia act de faptul că legile privind proprietatea lăsau stabilirea formei și modalității corespunzătoare de despăgubire la latitudinea Consiliului de Miniștri, care trebuia să definească normele detaliate și metodele pentru o astfel de despăgubire. Până în prezent, nu au fost adoptate astfel de măsuri (...) și Guvernul nu a prezentat nicio explicație pentru acest lucru.

51. Faptul că autoritățile s-au angajat, astfel cum a susținut Guvernul, să restituie proprietățile și să plătească despăgubirile corespunzătoare nu a condus la executarea deciziilor în favoarea reclamanților, care sunt neexecutate de 12 și, respectiv, 11 ani. În plus, Guvernul nu a prezentat nicio dovadă privind adoptarea iminentă a măsurilor relevante.

52. Considerentele anterioare sunt suficiente pentru a-i permite Curții să ajungă la concluzia că, prin neadoptarea măsurilor necesare pentru a oferi mijloacele de executare a deciziilor comisiei, reclamanții au fost privați de dreptul lor la o cale de atac efectivă, care să le permită să asigure executarea dreptului lor cu caracter civil la despăgubiri. (...)”

73. Curtea remarcă faptul că, de la pronunțarea hotărârii în cauza *Ramadhi și alții*, Guvernul a adoptat un număr semnificativ de acte juridice în ceea ce privește acordarea de despăgubiri financiare, adoptarea planurilor de evaluare cadastrală, înființarea FDN și adoptarea Planului de Acțiune.

74. Curtea ia act de decizia comisiei conform căreia reclamanților prezenți ar trebui să li se ofere despăgubiri în una din formele prevăzute de lege (a se vedea și supra, pct. 26). Având în vedere argumentele părților, Curtea va examina în continuare dacă au fost adoptate măsuri de punere în aplicare pentru acordarea de despăgubiri într-una din formele prevăzute de lege și dacă măsurile în cauză pot fi considerate drept o cale de atac efectivă în sensul art. 13 din Convenție.

(a) Despăgubiri în natură

75. Curtea ia act de argumentul Guvernului conform căruia, până în prezent, nu a fost acordată niciodată această formă de despăgubire (a se vedea supra, pct. 68). În plus, aceasta reiterează constatările sale din cauza *Çaush Driza* (citată anterior, pct. 78-83), în sensul că această formă de despăgubire nu este o cale de atac efectivă.

(b) Despăgubiri sub forma unor acțiuni la societăți deținute de stat și a unor venituri din procesul de privatizare

76. Curtea ia act de faptul că Guvernul nu a furnizat nicio dovadă pentru a demonstra că acest tip de despăgubire fusese acordat deja în cauze anterioare.

(c) Obligațiuni de stat

77. Curtea remarcă faptul că Legea din 2004 privind proprietatea, astfel cum a fost modificată, nu prevede despăgubiri sub formă de obligațiuni de stat și că Guvernul nu a explicat în ce fel s-a prevăzut executarea deciziilor comisiei prin care li s-au acordat reclamanților obligațiuni de stat cu titlu de despăgubiri.

(d) Despăgubiri financiare

78. Curtea remarcă faptul că majoritatea argumentelor părților s-au concentrat pe acordarea unor despăgubiri financiare foștilor proprietari, de către autorități, în perioada 2005-2009, în privința cărora Curtea prezintă următoarele observații.

79. În primul rând, deciziile autorităților (a se vedea supra, pct. 35-37) au recunoscut dreptul unui petent la despăgubiri financiare doar în cazul în care Comisia acordase despăgubiri în privința întregii proprietăți. În consecință, astfel cum a susținut Guvernul și cum reiese din lista petenților care au solicitat despăgubiri financiare în perioada 2005-2008 (a se vedea anexa), dacă un petent obținea restituirea parțială a proprietății sau alte forme de despăgubire, nu era eligibil pentru obținerea unor despăgubiri financiare. Aceasta este situația în două dintre cereri [43628/07 (*Dani*) și 34770/09 (*Muka*)]. Reclamanții în cauzele respective nu aveau dreptul de a obține despăgubiri financiare deoarece li se alocase anterior un teren.

80. În al doilea rând, deciziile autorităților prevedeau un quantum maxim al despăgubirilor financiare egal cu valoarea a 200 m². Este adevărat că legislația nu stabilește valoarea maximă pe care trebuie să o aibă despăgubirea în raport cu valoarea de piață, că Guvernul s-a angajat în repetate rânduri că va acorda despăgubiri integrale (a se vedea supra, pct. 44 și 68) și că

tuturor reclamanților prezenți li s-au acordat despăgubiri în privința unor terenuri cu o suprafață de peste 200 m². Totuși, despăgubirile financiare sunt singura formă de despăgubiri acordată în prezent. Prin urmare, dacă reclamanții ar fi solicitat și li s-ar fi acordat despăgubiri financiare în privința a 200 m², dreptul lor la executarea restului deciziilor în favoarea lor ar fi fost incert. În fapt, deși reclamanții din cererea nr. 46684/07 (*Ahmatas și alții*) au primit despăgubiri financiare, până în prezent, restul deciziei în favoarea acestora a rămas neexecutată. În plus, Curtea nu este convinsă că acordarea unor despăgubiri financiare egale cu valoarea a 200 m², indiferent de terenul recunoscut în scopul despăgubirii, ar asigura efectiv egalitatea de tratament a reclamanților, astfel cum a susținut Guvernul. Persoanele ale căror situații diferă considerabil ar trebui să fie tratate diferit [a se vedea *Thlimmenos împotriva Greciei* (MC), nr. 34369/97, pct. 44, CEDO 2000-IV].

81. În al treilea rând, deși este posibil ca unui petent să i se ceară să parcurgă anumite etape procedurale pentru a solicita o despăgubire financiară, Curtea nu poate accepta ca unui petent a cărui cerere a fost respinsă într-un an precedent să i se solicite să depună o altă cerere în anul (anii) următor(i). Obligația de a respecta o decizie definitivă împotriva statului revine în principal autorităților statului, care ar trebui să folosească toate mijloacele disponibile din sistemul juridic intern pentru a accelera executarea, prevenind astfel încălcările Convenției [*Burdov împotriva Rusiei* (nr. 2), nr. 33509/04, pct. 98, CEDO 2009]. Statul pârât are obligația de a-și organiza sistemul juridic astfel încât să poată face față infrastructurii tehnice și logistice pentru procesarea numărului mare de cereri. Acest lucru este deosebit de important pentru a garanta un sistem de despăgubire în permanență „eficient și rapid” [a se vedea *Broniowski împotriva Poloniei* (MC), nr. 31443/96, pct. 194, CEDO 2004-V].

82. În al patrulea rând, ar fi ineficace dacă acordarea despăgubirilor financiare nu ar ține seama de prejudiciul moral suferit ca urmare a perioadei de neexecutare excesiv de lungă [a se vedea *Scordino împotriva Italiei* (nr. 1) (MC), nr. 36813/97, pct. 203-4, CEDO 2006-V; *Burdov* (nr. 2), citată anterior, pct. 100 și 111]. În prezenta cauză, Curtea nu poate identifica în ce fel deciziile autorităților justifică și calculează prejudiciul moral.

83. Prin urmare, Curtea concluzionează că această formă de despăgubire nu este efectivă.

(e) Concluzie

84. Având în vedere constatările anterioare, Curtea concluzionează că nu exista nicio cale de atac efectivă care să permită o reparație corespunzătoare și suficientă în ceea ce privește neexecutarea prelungită a deciziilor comisiei de acordare a despăgubirilor. Prin urmare, a fost încălcat art. 13 din Convenție. În consecință, Curtea respinge excepția Guvernului conform căreia reclamanții nu au epuizat efectiv căile de atac interne.

IV. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 6 § 1 din Convenție și a art. 1 din Protocolul nr. 1

A. Argumentele părților

1. Reclamanții

85. Reclamanții s-au plâns că deciziile administrative definitive în favoarea lor au rămas neexecutate. Deși anumiți reclamanți au primit o despăgubire financiară parțială, restul deciziilor comisiei au rămas în continuare neexecutate. Argumentul Guvernului referitor la lipsa de fonduri fusese respins deja de Curte în cauza *Beshiri și alții împotriva Albaniei* (nr. 7352/03, pct. 102, 22 august 2006).

86. Reclamanții au susținut că, în temeiul deciziilor definitive ale comisiei, aceștia au o „cerere” și, prin urmare, „bunuri” în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1. Neexecutarea unor astfel de decizii definitive pentru o perioadă lungă de timp, fără justificare, a avut ca rezultat încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție.

2. Guvernul

87. Guvernul a susținut faptul că onorarea imediată a tuturor cererilor de despăgubire ar paraliza mecanismul statului. Principiul onorării obligațiilor de către stat, astfel cum este menționat în jurisprudența Curții, se referea doar la cazurile sporadice și nu la cele răspândite de neexecutare. Executarea deciziilor definitive nu se extindea la situațiile continue care fuseseră create anterior intrării în vigoare a Convenției, cu atât mai mult atunci când astfel de probleme erau moștenite de la regimul totalitar care distrusese toate drepturile de proprietate.

88. Guvernul a atribuit neexecutarea deciziilor administrative definitive următoarelor probleme: (a) lipsa fondurilor; (b) schimbările frecvente ale legislației; (c) adoptarea pentru prima dată a planurilor de evaluare cadastrală abia în 2005; (d) lipsa unui sistem exact de adrese; (e) dificultăți în identificarea moștenitorilor foștilor proprietari, ceea ce a dus la întârzieri și (f) lipsa datelor privind stadiul procedurii de control judecătoresc privind deciziile comisiei.

89. Acesta a susținut, în continuare, că erau pe cale să adopte măsuri rapide pentru a înființa FDN și pentru a-i implica pe foștii proprietari în privatizarea întreprinderilor și obiectelor deținute de stat. Având în vedere obligația de despăgubire pe care o avea statul, Guvernul a susținut că a făcut toate eforturile posibile pentru a garanta executarea deciziilor definitive și dreptul foștilor proprietari la despăgubire.

B. Motivarea Curții

1. Principii generale

(a) Cu privire la art. 6 § 1 din Convenție

90. Curtea face trimitere la principiile generale evidențiate, între altele, în cauza *Burdov* (nr. 2), citată anterior, pct. 65-70 (referințe omise).

„65. Dreptul la o instanță, protejat la art. 6, ar fi iluzoriu dacă sistemul juridic intern al unui stat contractant ar permite ca o hotărâre judecătorească obligatorie și definitivă să rămână neoperativă în detrimentul unei părți. Executarea unei hotărâri pronunțate de orice instanță trebuie considerată așadar parte integrantă din «proces», în sensul art. 6 [...].

66. O întârziere nerezonabil de mare în executarea unei hotărâri obligatorii poate, prin urmare, să încalce Convenția [...]. Caracterul rezonabil al unei astfel de întârzieri trebuie să fie stabilit în special în funcție de complexitatea procedurii de executare, conduita reclamantului și cea a autorităților competente, precum și de valoarea și natura despăgubirii acordate de instanță [...].

67. Deși Curtea ține seama în mod corespunzător de termenele legale interne stabilite pentru procedurile de executare, nerespectarea acestora nu reprezintă automat o încălcare a Convenției. O anumită perioadă de întârziere poate fi justificată în circumstanțe speciale, dar, în orice caz, aceasta nu poate fi atât de lungă încât să afecteze esența dreptului protejat în temeiul art. 6 § 1 [...]. Astfel, Curtea a considerat, de exemplu, într-o cauză recentă privind Rusia, că o întârziere totală de nouă luni a autorităților în executarea unei hotărâri nu a fost *prima facie* nerezonabilă în temeiul Convenției [...]. Totuși, o astfel de presupunere nu exclude necesitatea unei aprecieri în lumina criteriilor menționate anterior [...] și ținând seama de alte circumstanțe relevante [...].

68. Nu se poate aștepta ca o persoană care a obținut o hotărâre împotriva statului să introducă separat o procedură de executare [...]. În asemenea cazuri, autoritatea statului pârât trebuie notificată în mod corespunzător cu privire la hotărâre și, astfel, este în măsură să întreprindă toate inițiativele necesare pentru a o respecta sau pentru a o trimite altei autorități competente a statului, responsabilă pentru executare. Acest lucru este relevant în special în situația în care, în lumina complexității și a posibilei suprapunerii a procedurilor de executare, un reclamant poate avea îndoeli rezonabile cu privire la ce autoritate este responsabilă pentru executarea hotărârii [...].

69. Este posibil ca o parte în litigiu a cărei cerere a fost admisă să fie nevoită să întreprindă anumite măsuri procedurale pentru a-și recupera creanța judiciară, atât în cazul unei executări voluntare a hotărârii de către stat, cât și în cazul executării silită a acesteia [...]. În consecință, nu este nerezonabil faptul că autoritățile îi solicită reclamantului să prezinte documente suplimentare, precum informații bancare, pentru a permite sau a accelera executarea unei hotărâri [...]. Cerința privind cooperarea creditorului nu trebuie totuși să depășească ceea ce este strict necesar și, în orice caz, nu scutește autoritățile de obligația pe care o au în temeiul Convenției de a întreprinde din oficiu acțiuni oportune, pe baza informațiilor pe care le au la dispoziție, cu scopul de a onora hotărârea împotriva statului [...]. Astfel, Curtea consideră că obligația de a asigura respectarea unei hotărâri împotriva statului le revine în principal autorităților statului, începând de la data la care hotărârea devine obligatorie și executorie.

70. Complexitatea procedurii interne de executare sau a sistemului bugetar al statului nu poate scuti statul de obligația pe care o are în temeiul Convenției de a le garanta tuturor dreptul la executarea într-un termen rezonabil a unei hotărâri judecătorești obligatorii și executorii. Nu este acceptabil nici ca autoritatea de stat să menționeze lipsa de fonduri sau alte resurse (precum locuințele) drept scuză pentru neonorarea unei creanțe judiciare [...]. Statele contractante trebuie să își organizeze sistemele juridice astfel încât autoritățile competente să își respecte obligația în această privință [...].”

91. Aceleași principii au fost descrise și în cauza *Yuriy Nikolayevich Ivanov împotriva Ucrainei*, nr. 40450/04, pct. 51-54, 15 octombrie 2009.

(b) Cu privire la art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție

92. Curtea face referire la principiile generale evidențiate, între altele, în cauza *Maria Atanasiu și alții împotriva României*, nr. 30767/05 și 33800/06, pct. 134-37 și 163-68, 12 octombrie 2010 (referințe omise).

„134. Curtea reamintește că un reclamant nu poate invoca o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1 decât în măsura în care hotărârile contestate au ca obiect «bunurile» sale în sensul acestei dispoziții. Noțiunea de «bunuri» poate acoperi atât «bunurile actuale», cât și valorile patrimoniale, inclusiv creanțele, pe baza cărora un reclamant poate pretinde că are cel puțin o „speranță legitimă” de a obține exercitarea efectivă a unui drept de proprietate [...].

135. Curtea observă, în continuare, că art. 1 din Protocolul nr. 1 nu poate fi interpretat ca impunând statelor contractante o obligație generală de a restitui proprietățile care le-au fost transferate înainte de ratificarea Convenției [...].

136. În schimb, atunci când, după ratificarea Convenției, inclusiv a Protocolului nr. 1, un stat contractant adoptă o legislație care prevede restituirea totală sau parțială a bunurilor confiscate în temeiul unui regim anterior, o astfel de legislație poate fi considerată ca generând un nou drept de proprietate, protejat prin art. 1 din Protocolul nr. 1, în cazul persoanelor care îndeplinesc cerințele de acordare a dreptului respectiv [...].

137. Dacă interesul patrimonial este din clasa creanței, acesta nu poate fi considerat drept o «valoare patrimonială» decât atunci când are o bază suficientă în dreptul național, de exemplu atunci când este confirmat de o jurisprudență consacrată a instanțelor naționale [...].

...

163. Privarea de un drept de proprietate sau de un alt drept real constituie, în principiu, un act instantaneu și nu creează o situație continuă de «privare de un drept» [...].

164. După cum art. 1 din Protocolul nr. 1 nu garantează dreptul de a dobândi bunuri, acesta nu impune statelor contractante nicio restricție în privința libertății lor de a stabili domeniul de aplicare a restituirii proprietății și de a alege condițiile în care acceptă să restituie drepturile de proprietate ale foștilor proprietari [...].

165. În schimb, art. 1 din Protocolul nr. 1 impune ca ingerința din partea unei autorități publice în folosința dreptului la respectarea bunurilor ar trebui să fie legală [...]. Principiul legalității presupune, de asemenea, existența unor norme de drept intern suficient de accesibile, precise și previzibile în ceea ce privește aplicarea lor [...].

166. În plus, orice ingerință în folosința unui drept sau a unei libertăți recunoscute de Convenție trebuie să aibă un scop legitim. În același sens, în cauzele care implică o obligație pozitivă, trebuie să existe o

justificare legitimă pentru lipsa de acțiune din partea statului. Principiul «echilibrului just», inerent art. 1 din Protocolul nr. 1, presupune în sine existența unui interes general al comunității. Datorită unei cunoașteri directe a societății lor și a necesităților acesteia, autoritățile naționale sunt, în principiu, mai în măsură decât instanța internațională să aprecieze ce este «de utilitate publică». În conformitate cu sistemul de protecție stabilit de Convenție, autoritățile naționale sunt cele care trebuie să efectueze evaluarea inițială cu privire la existența unei probleme de interes public care justifică măsuri aplicabile în domeniul exercitării dreptului la proprietate, inclusiv privarea de proprietate și restituirea proprietății. În acest caz, la fel ca și în cazul altor domenii asupra cărora se extind garanțiile Convenției, autoritățile naționale beneficiază așadar de o anumită marjă de apreciere.

În plus, noțiunea de «utilitate publică» este în sine o noțiune amplă. În special, decizia de a adopta legi privind exproprierea proprietăților sau acordarea unor despăgubiri din fonduri publice pentru proprietățile expropriate implică, de regulă, examinarea unor considerente de ordin politic, economic și social. Considerând că este normal ca legiuitorul să beneficieze de o marjă amplă de apreciere în conducerea politicilor sociale și economice, Curtea a declarat că respectă hotărârea legiuitorului în ceea ce privește «utilitatea publică», cu excepția cazului în care hotărârea este în mod vădit lipsită de orice temei rezonabil [...].

167. Atât o ingerință în respectarea bunurilor, cât și o abținere de a acționa trebuie să păstreze un echilibru just între cerințele de interes general ale comunității și imperativele apărării drepturilor fundamentale ale individului. În special, trebuie să existe un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele utilizate și scopul vizat de orice măsuri aplicate de stat, inclusiv măsuri prin care o persoană este privată de bunurile sale. În fiecare cauză care implică o pretinsă încălcare a acestui articol, Curtea trebuie așadar să stabilească dacă, din cauza acțiunii sau a lipsei de acțiune a statului, persoana în cauză a fost nevoită să suporte un prejudiciu disproporționat și excesiv [...].

168. La aprecierea conformității cu art. 1 din Protocolul nr. 1, Curtea trebuie să realizeze o examinare globală a diverselor interese implicate, ținând seama de faptul că scopul Convenției este să protejeze drepturi «concrete și efective». De asemenea, Curtea trebuie să vadă dincolo de aparențe și să cerceteze realitatea situației reclamate. Această apreciere poate implica nu numai condițiile de despăgubire aplicabile – dacă situația este similară unei privări de proprietate – dar și conduita părților, inclusiv mijloacele utilizate de stat și punerea lor în aplicare. În acest context, trebuie subliniat faptul că incertitudinea – legislativă, administrativă sau generată de practici aplicate de autorități – este un factor de care trebuie să se țină seama la aprecierea conduitei statului. Într-adevăr, atunci când miza este o chestiune de interes general, autorităților publice le revine obligația de a acționa în timp util și în mod adecvat și coerent [...].”

2. Aplicarea principiilor în prezenta cauză

93. Curtea a constatat deja încălcări similare ale art. 6 § 1 din Convenție și ale art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție în alte cauze referitoare la întârzieri în executarea unor decizii administrative definitive privind proprietatea în ceea ce privește statul pârât [a se vedea, între altele autorități, *Ramadhi și alții*, citată anterior, pct. 45-53 și 75-84; *Hamzaraj* (nr. 1), citată anterior, pct. 24-27 și 38-43; și *Nuri împotriva Albaniei*, nr. 12306/04, pct. 26-29 și 35-40, 3 februarie 2009]. Aceasta va examina dacă Guvernul a prezentat argumente noi și relevante.

94. Guvernul a explicat că executarea deciziilor definitive în cazul unui număr mic de cauze era fezabilă, dar nu și în cazul unui număr mare de cereri. Totuși, fiecare reclamant are dreptul la executarea unei decizii definitive în favoarea sa (a se vedea *Hornsby împotriva Greciei*, 19 martie 1997, pct. 40, *Culegere de hotărâri și decizii* 1997-II). Aspectul stabilirii dacă neexecutarea unei decizii definitive ridică o problemă sistemică va fi examinat în temeiul art. 46 din Convenție mai jos (a se vedea infra, pct. 99-121).

95. Guvernul a contestat aplicarea Convenției în cazul unor decizii definitive adoptate anterior intrării sale în vigoare în ceea ce privește statul pârât. Curtea ia act de faptul că neexecutarea deciziilor definitive în cauză a persistat și ulterior intrării în vigoare a Convenției la 2 octombrie 1996. În fapt, aceasta persistă și în prezent. Prin urmare, Convenția se aplică.

96. Motivarea neonorării unei creanțe judiciare prin lipsa de fonduri sau a altor resurse nu poate scuti statul de obligația pe care o are în temeiul Convenției de a garanta respectarea unei

decizii definitive într-un termen rezonabil (a se vedea, de exemplu, *Burdov*, citată anterior, pct. 35; *Beshiri și alții*, citată anterior, pct. 102; și *Kukalo împotriva Rusiei*, nr. 63995/00, pct. 49, 3 noiembrie 2005). Ceilalți factori prezentați de Guvern la pct. 88 de mai sus evidențiază pur și simplu acțiunea întârziată a autorităților și lipsa lor de acțiune în scopul de a aborda executarea deciziilor comisiei.

97. În circumstanțele prezentei cauze, deciziile definitive și executorii ale comisiei în favoarea reclamanților au rămas neexecutate pe parcursul unor perioade cuprinse între 15 și 17 ani. După examinarea elementelor care i-au fost prezentate, Curtea nu identifică niciun motiv să se abată de la constatările din cauzele anterioare (a se vedea supra, pct. 92). Prin urmare, au fost încălcate art. 6 § 1 și art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție în fiecare cerere.

V. Cu privire la aplicarea art. 46 din Convenție

98. Art. 46 din Convenție prevede:

„1. Înaltele părți contractante se obligă să se conformeze hotărârilor definitive ale Curții, pronunțate în cauzele în care sunt părți.

2. Hotărârea definitivă a Curții se transmite Comitetului de Miniștri care supraveghează executarea acesteia.”

A. Argumentele părților

1. Reclamanții

99. Reclamanții în cauzele nr. 604/07 (*Manushaqe Puto*), 43628/07 (*Dani*) și 46684/07 (*Ahmatas și alții*) nu au ridicat obiecții în ceea ce privește aplicarea procedurii hotărârii-pilot, având în vedere promisiunile autorităților de a întocmi planuri de acțiune nerealiste și ineficiente sau strategii (inter-)sectoriale privind restituirea proprietăților sau despăgubirea. Totuși, aceștia au contestat utilitatea procedurii, având în vedere că Guvernului i se indicase deja adoptarea de măsuri generale în temeiul art. 46, în hotărârile în cauzele *Driza*, citată anterior; *Ramadhi și alții*, citată anterior; *Vrioni și alții împotriva Albaniei și Italiei*, nr. 35720/04 și 42832/06, pct. 87, 29 septembrie 2009; și *Delvina împotriva Albaniei*, nr. 49106/06, pct. 85-88, 8 martie 2011. În cazul în care Curtea ar aplica procedura hotărârii-pilot, reclamanții în cauză solicitau ca aplicarea art. 41 din Convenție în cauzele menționate anterior să nu fie amânată. În plus, aceștia solicitau să se continue examinarea de către Curte a tuturor cauzelor similare înregistrate, care au fost comunicate Guvernului.

100. Reclamantul din cererea nr. 34770/09 (*Muka*) a susținut că procesul de despăgubire a fost un eșec total și că putea fi considerat drept o problemă sistemică/structurală. Acest eșec se datora cadrului legislativ, precum și incapacității autorităților de a stabili un mecanism eficient de acordare a despăgubirilor.

2. Guvernul

101. Cu titlu introductiv, Guvernul a susținut că problemele identificate în cauzele menționate anterior erau similare celor identificate în hotărârile din cauza *Driza*, citată anterior. Problemele structurale privind neexecutarea deciziilor definitive în general erau abordate într-un document de lucru întocmit de Guvern și de Comitetul de Miniștri în cadrul supravegherii și executării hotărârilor Curții. Guvernul considera că situația din Albania era similară celei descrise în cauza *Maria Atanasiu și alții*, citată anterior. Prin urmare, în această cauză ar fi adecvată aplicarea procedurii hotărârii-pilot. Acesta a susținut, de asemenea, că își rezervau dreptul de a solicita oficial aplicarea procedurii hotărârii-pilot într-o etapă ulterioară.

B. Motivarea Curții

1. Principii generale

102. Curtea reamintește că art. 46 din Convenție, interpretat în lumina art. 1, impune statului pârât o obligație legală de a pune în aplicare, sub supravegherea Comitetului de Miniștri, măsurile generale și/sau individuale corespunzătoare, pentru a garanta dreptul reclamantului a cărui încălcare a fost constatată de către Curte. Astfel de măsuri trebuie să fie adoptate și în privința altor persoane aflate în poziția de reclamant, în special prin soluționarea problemelor care au condus la constatările Curții. Această obligație a fost evidențiată în mod constant de Comitetul de Miniștri în cadrul supravegherii executării hotărârilor comisiei, în cauze privind durata procedurilor în Italia, precum și în cauze referitoare la acțiunea forțelor de securitate din Turcia [a se vedea *Burdov* (nr. 2), citată anterior, pct. 125].

103. Supus monitorizării Comitetului de Miniștri, statul pârât este liber să aleagă mijloacele prin care își va îndeplini obligația legală prevăzută la art. 46 din Convenție, cu condiția ca aceste mijloace să fie compatibile cu concluziile indicate în hotărârea Curții (a se vedea *Maria Atanasiu și alții*, citată anterior, pct. 211).

104. Scopul desemnării de către Curte a unei cauze pentru „procedura hotărârii-pilot” este de a facilita soluționarea cea mai rapidă și mai efektivă posibilă a unei disfuncționalități care afectează protecția, în ordinea juridică internă, a dreptului respectiv din Convenție. Obiectivul procedurii hotărârii-pilot este de a determina statul pârât să soluționeze un număr mare de cauze individuale care sunt generate de aceeași problemă structurală la nivel intern, punând astfel în aplicare principiul subsidiarității, care stă la baza sistemului Convenției (a se vedea *Maria Atanasiu și alții*, citată anterior, pct. 212).

105. Unul din factorii relevanți luați în considerare de Curte la conceperea și aplicarea procedurii hotărârii-pilot a fost amenințarea din ce în ce mai mare pe care o reprezintă pentru sistemul Convenției volumul important de cauze repetitive care derivă, între altele, din aceeași problemă structurală sau sistemică. Într-adevăr, sarcina Curții, astfel cum este definită la art. 19, adică aceea de a „asigura respectarea angajamentelor care decurg pentru înaltele părți contractante din prezenta Convenție și din protocoalele sale”, nu este în mod necesar realizată cel mai bine prin repetarea aceluiași constatări într-o serie mare de cauze [a se vedea *Burdov* (nr. 2), citată anterior, pct. 127].

106. Deși acțiunile întreprinse de statul pârât ar trebui să vizeze în principal soluționarea unei astfel de disfuncționalități și introducerea, după caz, a unor căi de atac interne eficiente în privința încălcărilor în cauză, acestea pot include și soluții ad hoc, precum înțelegerile pe cale amiabilă cu reclamantii sau oferte unilaterale de reparație conforme cu cerințele Convenției. Curtea poate decide să amâne examinarea tuturor cauzelor similare, oferind astfel statului pârât ocazia de a le soluționa în diversele modalități prezentate. 128. Dacă, totuși, statul pârât nu adoptă astfel de măsuri în urma unei hotărâri-pilot și continuă să încalce Convenția, Curtea nu va avea de ales și va relua examinarea tuturor cererilor similare pendinte în fața sa și va pronunța o hotărâre, astfel încât să asigure respectarea efectivă a Convenției [a se vedea *Burdov* (nr. 2), citată anterior, pct. 128].

2. Aplicarea principiilor în prezenta cauză

(a) Existența unei practici incompatibile cu Convenția

107. Curtea reamintește, pentru început, astfel cum a declarat deja la pct. 90 din hotărârea *Ramadhi și alții*, că încălcările constatate în prezenta hotărâre „au avut la origine o problemă răspândită, care a afectat un număr mare de persoane”, și anume deficiențele de reglementare și/sau comportamentul administrativ al autorităților în executarea deciziilor definitive ale comisiei, prin care au fost acordate despăgubiri foștilor proprietari în temeiul actelor privind proprietatea.

108. Curtea observă cu îngrijorare că a constatat încălcări în prezenta cauză, în ciuda măsurilor generale indicate în hotărârile sale anterioare din 2007, 2009 și 2011 în cauzele *Driza*, citată anterior; *Ramadhi și alții*, citată anterior; *Vrioni și alții*, citată anterior, și *Delvina*, citată anterior). Având în vedere numărul de cauze similare pendinte în fața Curții și statisticile furnizate de Guvern (a se vedea anexa), Curtea este foarte îngrijorată de faptul că numărul de cereri întemeiate înregistrate ar putea crește și, prin urmare, ar putea reprezenta o amenințare critică pentru eficacitatea viitoare a mecanismului Convenției (a se vedea, între altele, *Yuriy Nikolayevich Ivanov*, citată anterior, pct. 86).

(b) Aplicarea procedurii hotărârii-pilot

109. Având în vedere numărul mare de probleme care predomină în mecanismul de despăgubire și care continuă să persiste după adoptarea hotărârilor în cauzele *Driza*, *Ramadhi și alții*, *Vrioni și alții* și *Delvina*, citată anterior, precum și nevoia urgentă de a acorda reclamanților o reparație rapidă și corespunzătoare la nivel intern, Curtea consideră că este imperativă aplicarea procedurii hotărârii-pilot în prezenta cauză. În acest sens, Curtea observă că nu a adoptat o hotărâre-pilot în niciuna din cauzele menționate anterior.

(c) Măsuri generale

110. Curtea consideră că statul pârât ar trebui să adopte urgent măsuri generale pentru a asigura în mod eficient dreptul la despăgubiri, păstrând totodată un echilibru just între diversele interese aflate în joc [a se vedea, de exemplu, *Burdov (nr. 2)*, citată anterior, pct. 125]. Supus monitorizării Comitetului de Miniștri, statul pârât este liber să aleagă mijloacele prin care își va îndeplini obligația legală prevăzută la art. 46 din Convenție, cu condiția ca aceste mijloace să fie compatibile cu concluziile indicate în hotărârea Curții [a se vedea *Scozzari și Giunta împotriva Italiei* (MC), nr. 39221/98 și 41963/98, pct. 249, CEDO 2000-VIII]. Curtea remarcă, în primul rând, că legislația actuală privind proprietatea a fost modificată frecvent, de cel puțin șapte ori în perioada 2004-2010. Deși modificările legislative pot reflecta evoluția stării de fapt, complexitatea dispozițiilor legislative, modificările frecvente aduse acestora, precum și practica judiciară inconsecventă rezultată în urma acestora, contribuie inevitabil la o absență generală a certitudinii juridice. Statul pârât ar trebui să evite modificarea frecventă a legislației și să examineze cu atenție implicațiile juridice și financiare, înainte de a introduce noi modificări.

111. Astfel cum a recunoscut Guvernul în Planul de Acțiune, autoritățile nu dispun de informații exacte și sigure în ceea ce privește numărul total de decizii administrative prin care s-au recunoscut drepturile de proprietate și s-au acordat despăgubiri, după caz, care au fost adoptate începând din 1993. Existența unor date precise, care ar trebui să reflecte și modificările aduse în urma controalelor judecătorești, le-ar permite autorităților să calculeze și să monitorizeze costurile totale ale despăgubirilor, precum și implicațiile financiare ale mecanismului de despăgubire.

112. Alcătuirea unei baze de date și estimarea costurilor totale ale despăgubirilor ar trebui să fie însoțite de o schemă de despăgubire clar și atent concepută. Schema de despăgubire, care ar trebui să nu cuprindă proceduri greoaie de conformitate, de exemplu obligația petentului de a solicita acordarea de despăgubiri anul următor, în cazul unei cereri care nu a fost admisă anul precedent, ar trebui să țină seama de principiile jurisprudenței Curții referitoare la aplicarea art. 6 § 1 și a art. 1 din Protocolul nr. 1 (a se vedea supra, pct. 90-92).

113. În continuare, Curtea remarcă faptul că schema de despăgubire ar trebui să abordeze constatările făcute în temeiul art. 13 din Convenție (a se vedea supra, pct. 75-84). Aceasta ia notă, în special, de povara considerabilă asupra bugetului statului reprezentată de despăgubirile financiare. Constatările anterioare impun în mod clar o reconsiderare a modalităților de efectuare a plății despăgubirilor financiare, astfel cum sunt puse în aplicare în prezent. Revizuirea și actualizarea planurilor de evaluare cadastrală ar trebui să facă obiectul unor criterii transparente și explicite, ținând seama de dezvoltarea teritorială și fluctuațiile

pieței. Curtea solicită autorităților, în mod prioritar, să înceapă să utilizeze alte forme alternative de despăgubire, prevăzute de Legea din 2004 privind proprietatea, care vor ușura ulterior povara asupra bugetului, și/sau să introducă alte metode de despăgubire.

112. Procesul decizional referitor la tipul de despăgubire care trebuie acordată impune cea mai mare transparență și eficiență posibilă, cu scopul de a consolida încrederea publică. Ar fi în interesul general ca rezultatele să fie făcute publice și diseminate prin mijloace de comunicare diverse și accesibile. Este crucial ca deciziile autorităților să conțină motive clare și suficiente și să fie susceptibile de control judecătoresc în eventualitatea unei dispute.

113. Ar trebui să se facă o distincție între procesul de despăgubire a foștilor proprietari în temeiul legilor privind proprietatea și despăgubirile acordate foștilor proprietari în conformitate cu legea privind legalizarea. În privința celei din urmă, statul pârât poate reconsidera creșterea cotei costurilor suportate de reclamanții din cererile privind legalizarea, astfel încât să corespundă despăgubirilor financiare plătite foștilor proprietari. Pe de altă parte, statul pârât ar trebui să asigure existența unui sistem transparent și eficient de înregistrare a proprietăților, inclusiv date cartografice exacte și unificate, pentru a permite, simplifica și facilita viitoarele tranzacții legale.

114. Spre deosebire de propunerile din Planul de Acțiune al Guvernului, care nu menționa termene specifice, Curtea nu poate sublinia suficient de mult importanța stabilirii unor termene realiste, legale și obligatorii în privința fiecărei etape a procesului. Prelungirea frecventă a termenelor, precum în cazul de față, nu contribuie la o soluționare eficientă a problemelor identificate, afectând și mai mult încrederea publică.

115. Pentru a asigura punerea în aplicare eficientă a măsurilor generale, trebuie să fie puse la dispoziția autorităților competente resurse umane și materiale suficiente și să fie asigurată coordonarea între diverse instituții de stat, în scopul schimbului de informații. Ori de câte ori este posibil, autoritățile ar putea explora posibilitatea de a pune în comun resursele, prin fuzionarea diverselor instituții, pentru a evita suprapunerea costurilor și cheltuielilor operative și pentru diminuarea acestora. Înființarea unor noi structuri instituționale nu ar trebui considerată drept un alt plan al procesului, ci ar trebui să fie pe deplin justificată.

116. Curtea consideră că amploarea problemei și măsurile sugerate mai sus, cu titlu pur informativ, alături de necesitatea unei soluții cuprinzătoare și practice, ar putea fi abordate mai bine dacă ar face obiectul unor discuții publice extinse, cu scopul de a obține o bună înțelegere în ceea ce privește nivelul despăgubirilor care se așteaptă să fie plătite de stat în mod real și în ceea ce privește diversele forme de despăgubire.

(d) Procedura ulterioară care trebuie urmată în cazuri similare în fața Curții

117. În ceea ce privește procedura de urmat în cazuri similare, Curtea consideră că este adecvat să se facă distincție între cauzele depuse deja la Curte și cele care ar putea fi introduse în viitor.

118. Curtea va amâna procedurile care privesc toate noile cereri depuse la Curte după pronunțarea prezentei hotărâri, în care reclamanții formulează plângeri întemeiate referitoare doar la neexecutarea prelungită a deciziilor definitive privind proprietatea, de a căror executare este responsabil statul, inclusiv cererile în care sunt formulate și plângeri care susțin lipsa unor căi de atac efective în privința unei astfel de neexecutări. Amânarea va avea efect o perioadă de 18 luni de la data rămânerei definitive a prezentei hotărâri. Reclamanții în astfel de cauze vor fi informați în consecință.

119. Totuși, Curtea decide să urmeze un curs diferit în ceea ce privește cererile depuse înainte de pronunțarea prezentei hotărâri. Procedurile care privesc toate cauzele înregistrate nu vor fi amânate. Acestea vor continua să fie examinate după rămânerea definitivă a prezentei hotărâri, fără a aduce atingere competenței Curții de a declara în orice moment inadmisibilă orice cauză de acest tip sau de a o radia de pe rol, în urma unei soluționări pe cale amiabilă între părți sau a soluționării problemei prin alte mijloace, în conformitate cu art. 37 sau 39 din Convenție sau cu art. 62 (a) din Regulamentul Curții.

VI. Cu privire la aplicarea art. 41 din Convenție

120. Art. 41 din Convenție prevede:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă”.

A. Prejudiciu

1. Argumentele părților

121. Reclamanții s-au bazat pe planurile de evaluare ale experților și au formulat următoarele pretenții cu titlu de prejudiciu material și moral.

Cererea nr. și numele	Prejudiciu material	Prejudiciu moral
604/07– <i>Manushaqe Puto</i>	1 440 000 EUR în ceea ce privește valoarea proprietății (5,000 m ² x 288 EUR/m ²);	25 000 EUR
	720 000 EUR în ceea ce privește pierderile datorate neutilizării profiturilor;	
43628/07 – <i>Dani</i>	343 750 EUR în ceea ce privește valoarea proprietății (1 375 m ² x 250 EUR/m ²);	70 000 EUR
46684/07 – <i>Ahmatas și alții</i>	305 900 EUR în ceea ce privește terenul cu suprafața de 3 800 m ² (3,800 m ² x 80,5 EUR/m ²);	80 000 EUR
	2 545 590 ALL (18 372 EUR) în ceea ce privește terenul cu suprafața de 59 546 m ² , în privința căruia au fost emise obligațiuni;	
34770/09 – <i>Muka</i>	105 000 000 ALL (790 000 EUR) în ceea ce privește terenul cu suprafața de 660 m ² ;	Niciunul.
	79 000 000 ALL (585 000 EUR) în ceea ce privește terenul cu suprafața de 622 m ² ;	

122. Guvernul a contestat pretențiile reclamanților și i-a invitat să solicite despăgubiri financiare în conformitate cu DCM-urile.

2. Motivarea Curții

123. Având în vedere natura inefficientă a actualului sistem de despăgubire și, în special, faptul că au trecut mai mult de 15 ani de la acordarea inițială a despăgubirilor, Curtea, fără a aduce atingere viitoarei evoluții în ceea ce privește mecanismul de despăgubire, consideră că este rezonabil să le acorde reclamanților o sumă care ar reprezenta o soluționare finală și integrală a cererilor acestora. În acest sens, Curtea reiterează constatările sale din cauza *Vrioni și alții împotriva Albaniei* [(reparație echitabilă), nr. 35720/04 și 42832/06, pct. 33-39, 7 decembrie 2010] în ceea ce privește metoda de calculare a prejudiciului material și moral.

124. Având în vedere elementele de care dispune și pronunțându-se în echitate, Curtea consideră că este rezonabil să acorde următoarele sume cu titlu de prejudiciu material și moral.

Cererea nr. și numele	Prejudiciu material și moral
604/07 – <i>Manushaqe Puto</i>	1 000 000 EUR
43628/07 – <i>Dani</i>	280 000 EUR
46684/07 – <i>Ahmatas și alții</i>	352 400 EUR
34770/09 – <i>Muka</i>	1 360 000 EUR

B. Cheltuieli de judecată

1. Argumentele părților

125. Reclamanții, care au prezentat facturi, au formulat următoarele pretenții cu titlu de cheltuieli de judecată.

Cererea nr. și numele	Proceduri interne	Proceduri la Strasbourg
604/07 – <i>Manushaqe Puto</i>	Niciuna.	4 075 EUR
43628/07 – <i>Dani</i>	2 940 EUR	
46684/07 – <i>Ahmatas și alții</i>	5 035 EUR	
34770/09 – <i>Muka</i>	Niciuna.	

126. Guvernul a susținut că reclamanții nu au prezentat chitanțe detaliate. Acesta a respins pretențiile reclamanților în ceea ce privește cheltuielile de judecată, considerându-le excesive și nerezonabile.

2. Motivarea Curții

127. Potrivit jurisprudenței Curții, un reclamant are dreptul la rambursarea cheltuielilor de judecată numai în măsura în care se stabilește caracterul real, necesar și rezonabil al acestora (a se vedea *Gjyli împotriva Albaniei*, nr. 32907/07, pct. 72, 29 septembrie 2009). În acest scop, art. 60 § 2 și 3 din Regulamentul Curții prevede că reclamanții trebuie să anexeze la cererile lor de acordare a unei reparații echitabile „documente justificative pertinente”, fără de care Curtea „poate respinge cererile în tot sau în parte pretențiile sale”.

128. În prezenta cauză, Curtea remarcă faptul că reclamanții din cererile nr. 604/07 (*Manushaqe Puto*), 43628/07 (*Dani*) și 46684/07 (*Ahmatas și alții*) au fost reprezentați de același avocat. Faptele din cauzele respective au fost directe, la fel și desfășurarea procedurilor interne și a celor întemeiate pe Convenție. Argumentele prezentate de acestea în fața Curții au fost aproape identice. În plus, majoritatea cheltuielilor de judecată solicitate nu au avut un caracter rezonabil în ceea ce privește suma lor. În concluzie, Curtea decide să acorde 1 000 EUR pentru fiecare din cele trei cereri de mai sus.

129. Curtea nu acordă nicio sumă cu titlu de cheltuieli de judecată pentru cererile nr. 34770/09 (*Muka*), având în vedere că nu au fost solicitate de reclamant.

C. Dobânzi moratorii

130. Curtea consideră necesar ca rata dobânzilor moratorii să se întemeieze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu trei puncte procentuale.

Pentru aceste motive, Curtea, în unanimitate,

1. *Decide* să conexeze cererile;
2. *Decide* să unească excepția Guvernului cu privire la epuizarea căilor de atac interne cu fondul capătului de cerere întemeiat pe art. 13 din Convenție;
3. *Declară* cererile admisibile;
4. *Hotărăște* că a fost încălcat art. 13 din Convenție și, în consecință, *respinge* excepția Guvernului privind epuizarea căilor de atac interne;
5. *Hotărăște* că au fost încălcate art. 6 § 1 din Convenție și art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție;
6. *Hotărăște* că statul pârât trebuie să adopte, în termen de optsprezece luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 § 2 din Convenție, măsuri pentru a asigura protecția efectivă a drepturilor garantate la art. 6 § 1 din Convenție și art. 1 din Protocolul nr. 1, în contextul tuturor cauzelor similare cu prezenta cauză, în conformitate cu principiile Convenției, consacrate în jurisprudența Curții;
7. *Hotărăște* că va examina, de la data rămânerii definitive a prezentei hotărâri, în temeiul art. 44 § 2 din Convenție, cauzele depuse anterior pronunțării prezentei hotărâri, fără a aduce atingere competenței Curții de a declara în orice moment inadmisibilă orice cauză de acest tip sau de a o scoate de pe rol, în urma unei soluționări pe cale amiabilă între părți sau a soluționării problemei prin alte mijloace, în conformitate cu art. 37 sau 39 din Convenție;
8. *Hotărăște* că, până la adoptarea măsurilor menționate anterior, Curtea va amâna, pentru o perioadă de optsprezece luni de la data rămânerii definitive a prezentei hotărâri, în conformitate cu art. 44 § 2 din Convenție, procedurile în toate cauzele similare cu prezenta cauză, care au fost depuse ulterior pronunțării prezentei hotărâri, fără a aduce atingere competenței Curții de a declara în orice moment inadmisibilă orice cauză de acest tip sau de a o scoate de pe rol, în urma unei soluționări pe cale amiabilă între părți sau a soluționării problemei prin alte mijloace, în conformitate cu art. 37 sau 39 din Convenție;
9. *Hotărăște*
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamanților, în solidar, în termen de trei luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 § 2 din Convenție, următoarele sume care trebuie convertite în moneda națională la rata de schimb aplicabilă la data plății:
 - (i) 1 000 000 EUR (un milion de euro), plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit, pentru prejudiciul material și moral, în ceea ce privește cererea nr. 604/07;
 - (ii) 280 000 EUR (două sute optzeci de mii de euro), plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit, pentru prejudiciul material și moral, în ceea ce privește cererea nr. 43628/07;
 - (iii) 352 400 EUR (trei sute cincizeci și două de mii patru sute de euro), plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit, pentru prejudiciul material și moral, în ceea ce privește cererea nr. 46684/07;
 - (iv) 1 360 000 EUR (un milion trei sute șaiszeci de mii de euro), plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit, pentru prejudiciul material și moral, în ceea ce privește cererea nr. 34770/09;
 - (v) 1 000 EUR (o mie de euro), cu titlu de cheltuieli de judecată în ceea ce privește cererea nr. 604/07;

(vi) 1 000 EUR (o mie de euro), cu titlu de cheltuieli de judecată în ceea ce privește cererea nr. 43628/07;

(vii) 1 000 EUR (o mie de euro), cu titlu de cheltuieli de judecată în ceea ce privește cererea nr. 46684/07;

b) că, de la expirarea termenului de trei luni menționat anterior și până la efectuarea plății, aceste sume trebuie majorate cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;

10. *Respinge* cererea de acordare a unei reparații echitabile pentru celelalte capete de cerere.

Redactată în limba engleză, apoi comunicată în scris, la 31 iulie 2012, în temeiul art. 77 § 2 și 3 din Regulamentul Curții.

Lawrence Early
Grefier

Lech Garlicki
Președinte

ANEXĂ

A. Statistici privind procesul de restituire a proprietății și de despăgubire

La 30 iunie 2009, Guvernul a furnizat o listă de 1 194 de petenți care solicitaseră despăgubiri financiare în perioada 2005-2008. Acordarea despăgubirilor financiare s-a întemeiat pe planurile de evaluare cadastrală. Lista conținea mai mulți petenți care obținuseră decizii ale Comisiei încă din 1993 și 1994, dar nu li se acordaseră despăgubiri financiare, având în vedere că anterior primiseră o restituire parțială a terenurilor lor. În ceea ce privește faptul că alți petenți nu primiseră despăgubiri financiare în privința deciziilor Comisiei din 1993 și 1995, Guvernul a explicat că respectivii petenți nu respectaseră cerințele legale pentru depunerea documentelor necesare și că nu existau fonduri.

La 19 mai 2010, Guvernul a furnizat următoarele statistici combinate, referitoare la procesul de despăgubire financiară.

Nr.	An	Valoarea totală a despăgubirilor	Nr. de cereri	Nr. de beneficiari	Locația geografică
1.	2005	209 215 623 ALL	103	28	Tirana
2.	2006	297 067 149 ALL	251	59	Tirana, Kavaja
3.	2007	499 999 994 ALL	468	119	Pe întreg teritoriul țării
4.	2008	497 518 493 ALL	740	162	Pe întreg teritoriul țării
5.	2009	1 250 725 155 ALL		209	Pe întreg teritoriul țării
6.	2010	21 000 000 ALL Dolari americani		În curs	Pe întreg teritoriul țării

În plus, Guvernul a furnizat următoarele cifre:

Nr.	Indicatori	Număr total
1.	Numărul de cereri pendinte prin care se solicită recunoașterea drepturilor de proprietate, restituirea și despăgubirile aferente.	40 803
2.	Numărul de cereri în cadrul cărora au fost recunoscute drepturile de proprietate.	28 899
3.	Numărul de cereri care așteaptă despăgubirea integrală [până în prezent nu s-a acordat nicio despăgubire financiară].	14 953
4.	Numărul de cereri care așteaptă despăgubirea integrală, în privința cărora au fost acordate despăgubiri financiare [parțiale].	9 065
5.	Numărul de petenți care au solicitat despăgubiri financiare.	1 460
6.	Numărul de cereri care au primit despăgubiri financiare [excluzând anii 2009 și 2010].	368
7.	Numărul de petenți care au primit despăgubiri financiare integrale (suprafața proprietății de până la	128

	200 m ²).	
--	-----------------------	--

La 22 februarie 2012, Guvernul a adoptat raportul anual privind distribuirea despăgubirilor financiare din cursul anului 2011 (decizia nr. 128). Conform acestui raport, în 2011, au existat 1 012 de cereri de despăgubire financiară, din care 107 de petenți au primit despăgubiri financiare în valoare totală de 665 999 275 ALL, echivalentul a 4 684 000 de euro („EUR”); 46 de cereri au fost respinse, iar restul de 859 nu au fost examinate din cauza lipsei de fonduri.

B. Statistici privind procesul de legalizare

În Raportul pentru 2008 privind evoluția Strategiei Naționale de Dezvoltare și Integrare se afirma, între altele, că:

„2.2 Drepturi de proprietate

[...]

În perioada 2006-2008, un total de 350 000 de clădiri nelegalizate au fost identificate pe întreg teritoriul țării și a fost creată o bază de date prin fotografiere aeriană. S-au completat declarații pe proprie răspundere în ceea ce privește 270 595 clădiri nelegalizate [...]. Pe baza statisticilor și în urma procesării datelor, rezultă că 29% din clădirile nelegalizate au fost ridicate pe terenuri care aparțin unor proprietari legali, 24% [din clădirile nelegalizate au fost construite] pe terenuri publice și 35% [din clădirile nelegalizate au fost construite] pe propriul teren [al constructorului]. Nu există informații în privința unui procent de 14% [din clădirile nelegalizate].”

La 30 iunie 2009, Guvernul a confirmat că existau 350 000 de clădiri nelegalizate care vor face obiectul procesului de legalizare. În perioada 2008-2009, autoritățile au acordat despăgubiri cu o valoare echivalentă de 34 500 000 EUR în ceea ce privește 1 234 de foști proprietari. Au fost legalizate peste 36 640 obiective, cu o suprafață totală de 12 066 188,43 m².

Un raport al Băncii Mondiale din 2011 privind „Guvernanța în contextul protejării dreptului de proprietate asupra bunurilor imobile în Albania: o continuă provocare” afirma, între altele, că (referințe omise):

„... doar 874 de proprietari expropriați au primit despăgubiri în legătură cu procesul de legalizare și alte 1 300 de cazuri au fost transferate Agenției pentru restituirea proprietăților și despăgubire [...], în vreme ce un număr mult mai mare de cauze așteaptă acordarea de despăgubiri. Cifrele prezentate de ALUIZNI și obținute de la [Agenție] arată că suma de aproximativ 4,5 miliarde leke (peste 30 de milioane euro) trebuie plătită către 1 460 de proprietari de bunuri expropriate, ale căror cereri au fost aprobate prin decizii ale Guvernului. Până în prezent, ALUIZNI a strâns 30 de milioane de euro din taxe, din care jumătate au fost plătiți către petenți care au formulat cereri de restituire. Această sumă a acoperit o parte foarte mică din suma necesară pentru despăgubirea proprietarilor expropriați, ceea ce înseamnă că cea mai mare cotă din despăgubirile datorate trebuie să fie plătită din resurse bugetare. Sub rezerva acestui deficit, în octombrie 2009, au fost adoptate modificări la Legea privind legalizarea, care oferă posibilitatea reclamanților de a plăti până la jumătate din costul legalizării folosind vouchere care altfel nu ar avea nicio valoare, emise în temeiul unei sistem de privatizare creat în anii '90. Este foarte probabil ca acceptarea voucherelor să priveze statul de un venit semnificativ care ar fi putut fi folosit pentru despăgubirea proprietarilor expropriați.”

Raportul privind distribuirea despăgubirilor financiare în cursul anului 2011 menționa faptul că în perioada cuprinsă între luna august 2010 și luna februarie 2011, suma de 1 877 092 628,87 ALL, echivalentul a 13 142 800 EUR, a fost distribuită foștilor proprietari în calitate de despăgubiri, ca urmare a procesului de legalizare. Suma de bani a fost folosită pentru a plăti prima, a doua sau a treia rată, în conformitate cu sumele acordate în temeiul DCM-urilor din diferiți ani.